

AKARSU TURİZMİ

River Tourism

Dr. İsmet AKOVA*

ÖZET

Günümüzdeki turizm anlayışında bozulmamış doğa, özgün kültürel kimlik ve aktif tatil arayışları ön plana çıkmaktadır. Gerek turizm anlayışındaki bu farklılaşma, gerek turizmin çeşitlendirilip, ülke sathına yayılmasının sağlanabilmesi "alternatif turizm" şekillerini gündeme getirmiştir.

Çağdaş insanın, modern hayatın yarattığı sıkıntılardan belirli bir süre uzaklaşmak ve doğa ile iç içe bulunmak arzusunda olması akarsu turizmi, doğa yürüyüşü (trekking), dağ ve kış sporları gibi alternatif turizm çeşitlerinin önem kazanmasına neden olmuştur.

Bu çalışma Akdeniz Bölgesinin batı bölümündeki doğal kaynaklardan olan akarsuların turizm potansiyelini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bölümdeki Dalaman çayı, Köprüçay, Manavgat çayı, Alaraçay ve Dim çayındaki rafting uygulamaları hakkında bilgi verirken, akarsu sporları faaliyetleri esnasında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri açıklanmaya çalışılmıştır.

ABSTRACT

In the modern concept of tourism, searching for undeteriated nature, original cultural identities and active ways of holidaying have been taken its place in the foreground. Owing to both this difference in the concept of tourism and the attempts to diversify and expand the tourism activities all over the country has led to the forms of "alternative tourism"

The modern man's desire to be away from the stress of modern life and to get encircled by the nature has caused such alternative forms of tourism like river tourism, trekking, mountain climbing and winter sports to gain priority.

The objective of this study is to reveal the potentials of the rivers, in regards with tourism, in the Western Mediterranean Region. While providing information about the rafting tracks on the Rivers Dalaman, Köprüçay, Manavgat, Alaraçay and Dim the study deals with the problems actually faced in relation with the river sports in the region and offers possible solutions.

* İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü.

Giriş

Günümüzün turizm anlayışı, bozulmamış doğa, özgün kültürel kimlik ve aktif tatile sempatiyle bakmaya başladığından turizm sektörü yeni bir gelişme sürecine girmiştir.

Ülkeler turizm faaliyetlerini ülke sathına yayabilmek, turizmin bölgesel sosyo-ekonomik gelişmeye sağlayabileceği katkılardan yararlanabilmek için çevre bilinci gelişen turistlerin doğaya yönelme isteğini gözönünde bulundurarak turizm arzını çeşitlendirmeyi hedeflemektedirler.

Yıl boyunca teknolojik gelişmeler ve modern hayatın sebep olduğu gerilimlerden belirli bir süre uzaklaşmak arzusunu taşıyan insanlar doğaya dönme isteklerini doğa yürüyüşü (trekking, dağ sporları ve yayla turizmi) ile kış sporları gibi turizm çeşitlerinin daha yoğun bir taleple karşılanmasına neden olurken, bu gelişmeden akarsular da etkilenmiştir.

Doğal kaynaklardan biri olan akarsular "Akarsu turizmi" şeklinde adlandırılacak rafting⁽¹⁾, kano⁽²⁾ ve nehir kayağı⁽³⁾ uygulamalarıyla turizm sektörü içindeki yerlerini almışlardır. Ülkemizdeki nehirlerin önemli bir kısmı akarsu sporları için uygun şartlara sahip olup, akarsu sporunun ilk kez uygulandığı nehir Çoruh nehridir. Yıllardır yabancı tur organizasyonları sonucu rafting yapılan nehir ülkemizde bu turizm çeşidinin yapılabilirliğini kanıtlaması amacıyla önemli olup, son yıllarda Türk turizm sektörü mensuplarını da akarsu sporları uygulamaları için cesaretlendirmiştir.

Ülkemiz akarsuları çevresindeki doğal, tarihi, arkeolojik, kültürel, otantik değerler ve diğer turizm kaynaklarıyla bir bütün oluşturarak akarsu turizmi için elverişli ortamlara sahiptirler. Çünkü turizm türü tamamen doğal şartlarda gerçekleştiğinden çevreyle uyumlu ve çevre kirliliğine neden olmayan ve ülkemizin doğal güzelliklerini ön plana çıkartan selektif bir tür olması sebebiyle gelecekte doğa ve macera severlerin daha yoğun talepleriyle karşılaşması beklenmektedir.

Akarsular zorluk derecelerine göre altı kısma ayrılırlar. Derecelendirmede dikkate alınan faktörler;

- 1) Suyun akış hızı ve hacmi,
- 2) Akarsu yatağının genişliği ve doğrultusu,
- 3) Suyun bazı bölgelerde yaptığı düşüş yükseklikleri,

(1) Rafting: Akarsu içinde çok sağlam malzemeden yapılmış 4-8 kişilik şişme botlarda yol alma (akarsu krosu).

(2) Kano: Rafting botlarının iki kişiyle yapılan akarsu krosu.

(3) Nehir Kayağı: Tek kişinin kullandığı, oldukça küçük ve hafif, manevra yeteneği çok üstün olan nehir aracı.

4) Rapidlerin⁽⁴⁾ uzunlukları.

5) Girdap

Bu kriterlere göre zorluk derecesi 1 olan akarsuda kuvvetli rapidler olmadığı gibi su geniş bir yatakta yavaş akarken, zorluk derecesi 6 olan bir nehirdeki su köpürerek ve oldukça hızlı akar. Derecelendirme şöyledir.⁽⁵⁾

Derece 1: Küçük kolay geçişler,

Derece 2: Kolay geçişler, düzenli akış, küçük kayalar ve dalgalar,

Derece 3: Zor, düzenli büyük dalgalar, kısıtlı görüş mesafesi, küçük düşüşler, etüt edilmesi gerekli,

Derece 4: Çok zor, büyük dalgalar, anafolu sular, uzun ve hırçın geçişler, tehlikeli kayalar, büyük düşüşler, etüt edilmesi zorunlu,

Derece 5: Aşırı zor, yüksek debi ve akıntı, tehlikeli kayalar, dik yamaçlar, arka arkaya gelen düşüşler, ilerlemede sınırlı geçişler, genelde imkansız.

Derece 6: Geçilemez.

Ancak unutulmaması gereken önemli bir nokta herhangi bir akarsuyun zorluk derecesi saptandıktan sonra akarsuya verilen derecenin o yılın meteorolojik koşullarına bağlı olarak değişebileceğidir. Örneğin yağışlardaki oynaklıklar akarsuyun debisi, hızı üzerinde etkili olacağından önceden belirlenen zorluk derecesi yağış koşullarına bağlı olarak değişebilir. Ayrıca yatakta yer alan materyalin de herhangi bir sebeple yer değişmesi derecelendirmeyi etkiler. (Yatakta yer alan kayaların yer değiştirmesi gibi.)

Akarsu Sporları Yapılırken Dikkat Edilmesi Gerekenler

Herşeyden önce kabul etmek gerekir ki rafting tehlikelerle dolu bir spordur. Rafting uygulamasının her aşamasında mutlaka titizlikle uyulması gereken kurallar vardır ve en küçük ihmalin bile ölümle sonuçlanabilecek kazalara yol açabileceğini kesinlikle gözardı etmemek gerekir. Ancak gerekli önlemlerin alınmasıyla bu tehlikeler en aza indirilebilir. Akarsu turizminin başarıyla uygulanabilmesi için;

1) Akarsu Yatağının Hazırlanması Açısından

Rafting sezonu açılmadan önce daha önceki yıllarda rafting yapıp, yapılmadığına bakılmaksızın akarsu yatağının mutlaka gözden geçirilerek temizlenmesi gerekir. Nisan ayında başlayan rafting uygulamaları Eylül ayına kadar devam eder. Eylül-Nisan arasındaki 7 aylık dönemde yağışlar, seller veya diğer nedenlerle akarsu yatağı gerek sporcular, gerek rafting botları açısından tehlike

(4) Rapid: Akarsu yatağında normal akışını yapan suyun tabandaki kayalar veya ağaç dallarınca engellenerek, kırılması, yön değiştirerek ve köpürerek akması.

(5) ECER, R. - 1994, Akarsu Turizmi, Ank., sf: 53.

yaratabilecek ağaç gövdeleri veya ağaç dallarından mutlaka temizlenmelidir. Eğer bu temizlik önceden yapılmazsa bu dallar veya ağaç gövdesi botun patlayıp dengesini kaybetmesine ve içindekilerin paniğe kapılarak, tehlikeye düşmelerine zemin hazırlayacağından akarsu yatağından uzaklaştırılmaları gerekir. Aynı şekilde akarsu yatağında olmaması gereken diğer bir nesne de kaya parçalarıdır. Gerek suların yukarı çığınlarından sürükleyip getirdiği, gerek akarsu vadisinin üst kısımlarından yuvarlanan veya sellerin taşıyarak akarsu yatağına bıraktığı kaya parçaları büyük bir titizlikle nehirden çıkarılmalıdır. Bu temizlik raftingin başlangıcı ve bitimi arasındaki güzergah boyunca dikkatle yapıldıktan sonra bir deneme turu yapılarak akarsu yatağında problem yaratabilecek herhangi bir şey olup olmadığı kontrol edilir. Turistlerle rafting turlarına başlamadan önce akarsu yatağının son kontrolü gece yapılacak bir tur ile yapılmalıdır. Gece şartlarında görüş çok sınırlı olduğundan ön plana çıkan "ses" olmaktadır. Su arkten çıkardığı seslerle girdapı, rapidi, düşüşü ve anaforu önceden ses olarak bottakilere duyurarak, tehlikeyi haber verir. Gece turu da başarıyla sonuçlanırsa turistlerin akarsuya girmelerine izin verilmesi daha uygun olacaktır.

2) Kullanılan Malzemenin Seçimi Açısından

Akarsu sporlarında kullanılacak malzemenin seçimi raftingin hataya tahammül etmemesi nedeniyle son derece ciddi bir olaydır. 4 veya 6 kişi alabilen şişme botlar yekpare olmayıp, dört ayrı bölmeden oluşur. Dolayısıyla bu dört ayrı bölmenin dengeli şişirilmesi çok önemlidir. Herşeyden önemlisi de botların yapımında kullanılan malzemenin son derece dayanıklı olması gerektiğidir. Bundan dolayıdır ki, rafting için kullanılan botların hemen hepsi ithal olup, nitelikli malzemeden yapıldıklarından fiatları 5000-6000 DM'e çıkmaktadır. Botların kenarlarında tutunma ipleri, tabanında kürek çekmeye ve dengeyi sağlamaya yardımcı olan ayakların içine sokulabileceği özel yerlere sahip olmalıdır. Botların dört ayrı bölme halinde şişirilmesinin avantajı bir kaza anında bölmelerden biri patlarsa, diğer üç bölmedeki hava sayesinde botun batmasının önlenmesidir. Botların diğer önemli bir özelliği de içine dolan suyun hiçbir müdahaleye gerek kalmaksızın dışarı atılmasını sağlayan ve bütün tabanın etrafında bulunan ufak deliklerin mevcudiyetidir.

Botları yönlendirmek için kullanılan, özel bir malzemeden yapılmış olan ve suda batmayan kürekler, raftçıların üşmesini önlemek için giyilen balıkadam giysisini andıran elbise (Wetsuit), can yeleği ve kask bu sportif faaliyetin uygulanması aşamasında mutlaka kullanılması gerekli malzemelerdir.

3) Rafting Rehberleri Açısından

Akarsu sporlarının sağlıklı bir uygulanmasında önemli faktörlerden biri de rehberlik olayıdır. Rehberin görevleri iki ana başlık altında toplanabilir. Bunlardan birincisi sudaki botu ve turistleri idare etmek, ikincisi de ilk yardım fonksiyonudur. İyi bir rehber ilk yardım konusunda çok iyi yetişmiş olmalı, kaza anın-

da yardıma ihtiyacı olanlara gerekli acil müdahaleyi yaptıktan sonra kazazedeleri akarsudan dışarı çıkartabilmelidir.

Rehberlerin diğer fonksiyonu botun sevk ve idaresiyle ilgilidir. Ancak hemen ifade etmek gerekir ki, akarsu sporları rehberi olmaz. Çünkü her akarsuyun kendine özgü zorluğu ve özellikleri bulunur. Bundan dolayı örneğin Köprüçayında rafting rehberi olarak çalışan biri, Dalaman çayında da rafting rehberi olarak çalışamaz. Çünkü her iki akarsuyun birbirinden farklı karakterde akışı ve tehlikeleri bulunur. Bu durum ise her akarsu için ayrı bir rehber gerektiğinin ifadesidir. Veya her iki akarsuda rehber olmak isteyenler her iki akarsuyu çok iyi tanımak zorundadırlar.

Bu temel niteliklere sahip olan rehber, tura başlamadan önce raftçılara kullanacakları bot, içinde yol alacakları güzergah ve ilk yardım konularında bir brifing vermelidir. Böylece raftçılar nerede, ne yapacaklarını öğrenmiş olurlar. Daha sonra kullanılacak malzeme ve giysiler hakkında bilgi vererek, raftçıları kilolarına dikkat ederek botun içine dengeli bir şekilde oturtmak rehberin sorumluluğundadır.

Rafting turları esnasında en sık karşılaşılan kaza türü botun ters dönmesidir. Botu düzeltmek, düşenleri toplamak ve bunu en kısa sürede yapmak rehberin görevidir. Herhangi bir bot devrildiğinde ona en yakın olan diğer bir bot devrilenin yardımına koşmalıdır.

Her botta mutlaka bir rehber bulunmak zorundadır. Ve birkaç bot aynı anda tura başlamışsa en önde giden lider bot olup, diğerleri onu takibetmekle yükümlüdür.

4) Raftçılar Açısından

Akarsu turizminin doğmasına neden olan ana faktör olan raftçılar bu sporu yapabilmek için belli yeteneklere sahip olmalıdırlar ve rehberlerin talimatlarına, ikazlarına harfiyen uymak mecburiyetindedirler. Raftçıların tüm bu kısıtlamaların kazasız bir rafting için olduğu bilincine varmış olmaları gerekmektedir. Her ne kadar ülkemizdeki uygulamalarda 10-70 yaş arasındaki sağlıklı herkes rafting yapabiliyorsa da bu sakıncalı bir durumdur. Çocuklar aniden heyecanlanıp paniğe kapılabildiklerinden, yaşlıların da refleksleri zayıfladığından raft esnasında karşılaşılabilecek muhtemel bir sorun sırasında istenmeyen olayların yaşanmasına neden olabilirler. Raftçıların fiziksel özürü, kalp ve astım rahatsızlıklarının bulunmaması ve botun en arkasında oturan rehberin talimatlarına uyması diğer önemli noktaları oluşturur. Raftçılar can güvenlikleri için gerekli giysileri giyip, lüzumlu malzemeyi kullanmak zorundadırlar.

Akarsu sporlarına katılan bütün raftçıların sigortalandığı ülkemizde gözden kaçan önemli bir husus yine raftçıların kendisiyle ilgilidir. Şöyle ki, rehberlerde olduğu gibi raftçıların da bu sporun gerektirebileceği bilgi ve beceriyi daha önceden almış olmaları rafting güzergahı boyunca daha emniyetli bir seyir için

gerekli görülmekte ve Avrupadaki rafting uygulamalarında raftçı lisansı bulunmayanların botlara binmesine izin verilmemektedir.

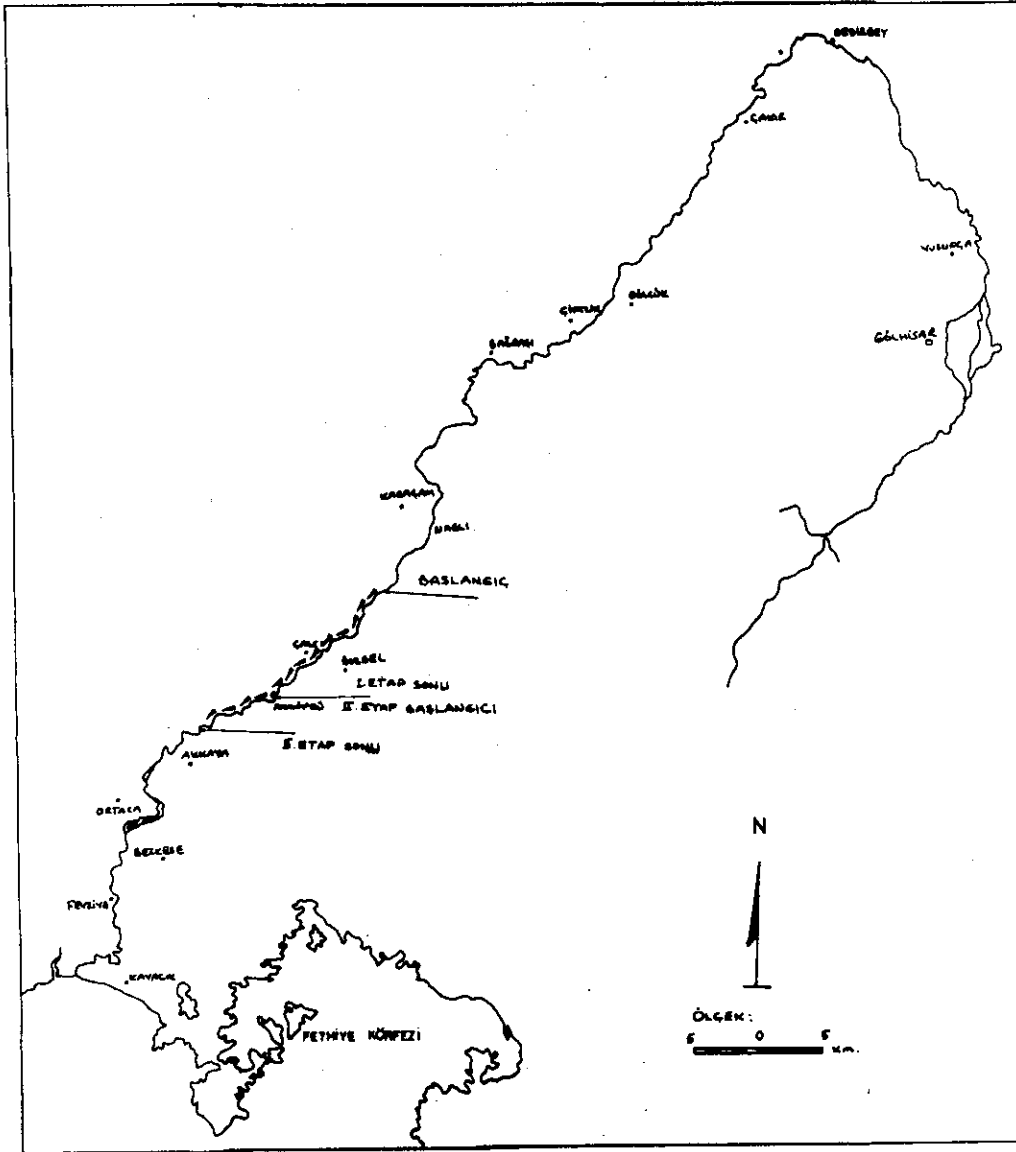
Akarsu turizmi açısından bu hususlar belirtildikten sonra araştırma sahamızın imkanlarına bakacak olursak ilk bakışta pek olumlu şartlar yok gibidir. Bilindiği gibi Akdeniz iklimi etkisi altındaki sahada yazlar kurak ve sıcak, kışlar ılık ve yağışlı geçerken, sahanın litolojik yapısında kalker formasyonlarının geniş sahalar kaplaması büyük ve güçlü akarsuların meydana gelmesine engel teşkil etmektedir. Ancak tüm bunlara rağmen Antalya bölümü doğu Karadenizden sonra rafting'in uygulandığı ikinci saha karakterindedir ve sahip bulunduğu Dalamançayı, Köprüçay, Manavgat ırmağı, Alaraçay ve Dimçay'da akarsu sporları başarıyla uygulanmaktadır. Batıdan doğuya doğru akarsularımız bazında olayı irdelenecek olursak;

1) Dalaman Çayının Akarsu Turizmindeki Önemi

Kollarını Teke yarımadasının iç kısımlarına kadar uzatan Dalaman çayı, kaynaklarını Gölhisar'ın güneyindeki dağlardan alır. Akdenize doğru akışını sürdürürken de pekçok küçük derenin sularını da bünyesine kattıktan sonra Köyceğiz ile Fethiye arasında denize dökülür. Gür karstik kaynaklarca beslenen çayın suları yaz mevsiminde de boldur. Suladığı Acıpayan ovasından sonra büyük bir dirsek yaparak güneybatı istikametinde akmaya başlayan Dalaman çayı dar, sarp ve derin vadilerden geçer. Baharda eriyen karların etkisiyle çayın berrak suları vadisinde köpürerek coşkulu bir akışa sahip olur. Akköprü köyünün yaklaşık 10-12 km. güneyinde vadisi genişler ve derinliği azalarak, Dalaman ovasına girerek denize ulaşır.

Dalaman çayındaki raftingin başlangıç noktası Çubuklu köyünün yaklaşık 3 km güneyidir. Güzergahın toplam uzunluğu 22 km'yi bulurken, bu mesafe 2 etapda geçilir. 1. etap, başlangıcın 12 km kadar güneyinde Akköprü köyü civarında sonuçlanır. 2. etabın başlangıcı Akköprü köyü olup, 10 km kadar güneyine kadar devam etmektedir.

Suya giriş noktasında wet suitlerini, kask ve can yeleklerini giyen raftçılar rafting, malzemeler ve nehir hakkında bilgilendirildikten sonra tura başlarlar. Başlangıçtan hemen sonra ilk rapidten geçilir. Rehberin direktifleri doğrultusunda bazı engelleri kolayca aşmak için zaman zaman akıntının aksi yönde dahi kürek çekmek gerekebilir. Böylece tehlikeli olabilecek noktalardan herhangi bir sorun olmadan geçmek mümkün olmaktadır. Akarsuyun suları beklendiği gibi her zaman aynı yönde akmaz. Suyun akışı esnasında önüne çıkan kaya, kütük ve nehir yatağının sert bir dirsekte dönmesi gibi sebeplere bağlı olarak, suyun akış yönü değişir. Bu değişim bazen o kadar şiddetli olur ki, bazı bölümlerde su büyük anaförler meydana getirir. Veya engel çok büyükse engelin hemen arkasındaki su genel akıntıya uymayıp, orada küçük bir havuz meydana getirir. Akarsuyun bu gibi akış özellikleri öğrenildikçe bota hükmetmek kolaylaşmaktadır. Güzergahın birinci kısmında zorluk derecesinin zaman zaman 4'e kadar

Şekil: 1- Dalaman Çayı Rafting Güzergahı.
Figure: 1- Rafting Route of Dalaman River.

çıktığı bu 12 km'lik kısımda Dalaman çayı derin bir vadinin içinde akışını sürdürürken güzergah boyunca insana ait hiçbir ize rastlanmaz. Yaklaşık 3,5 saat süren güzergah Akköprü köyü civarında bitmektedir.

Akköprü'den sonra başlayan ikinci kısım yukarıya göre nisbeten daha sakin olup zorluk skalası 3 dereceden yukarıya çıkmaz. Bu bölüm bot ile geçilebileceği gibi kayak ile de aşılabılır. İkinci bölümde artık derin vadiler yerini düzlüklere bırakmıştır. Ve yukarının vahşi doğasını görmek mümkün değildir. Tek kişilik olan Kayak'lar hafif ve küçük olduklarından çabuk devrilirler, ancak batmazlar ve su almazlar. Su almaması için, içinde oturulan kısım kayak yapan kişinin vücuduna bağlanan ve "etek" olarak isimlendirilen su geçirmez bir kumaşla kapatılır. Devrildikten hemen sonra bir hareketle tekrar yüzer hale gelir. Kayak'ların en büyük dezavantajı suya yakın olduğundan, sanki doğrudan suyun üzerinde oturuluyormuş gibi bir kaygıya kapılmasına neden olmasıdır. Bu durumda her rapide giriş ürkütücü olmakla birlikte Kayaçı'ya büyük bir mutluluk vermektedir. Akköprüde başlayan bu ikinci etap yaklaşık 10 km devam ettikten sonra tur tamamlanmış olmaktadır. Güzergahın her iki kısmı ancak iki günde aşılabilmektedir.

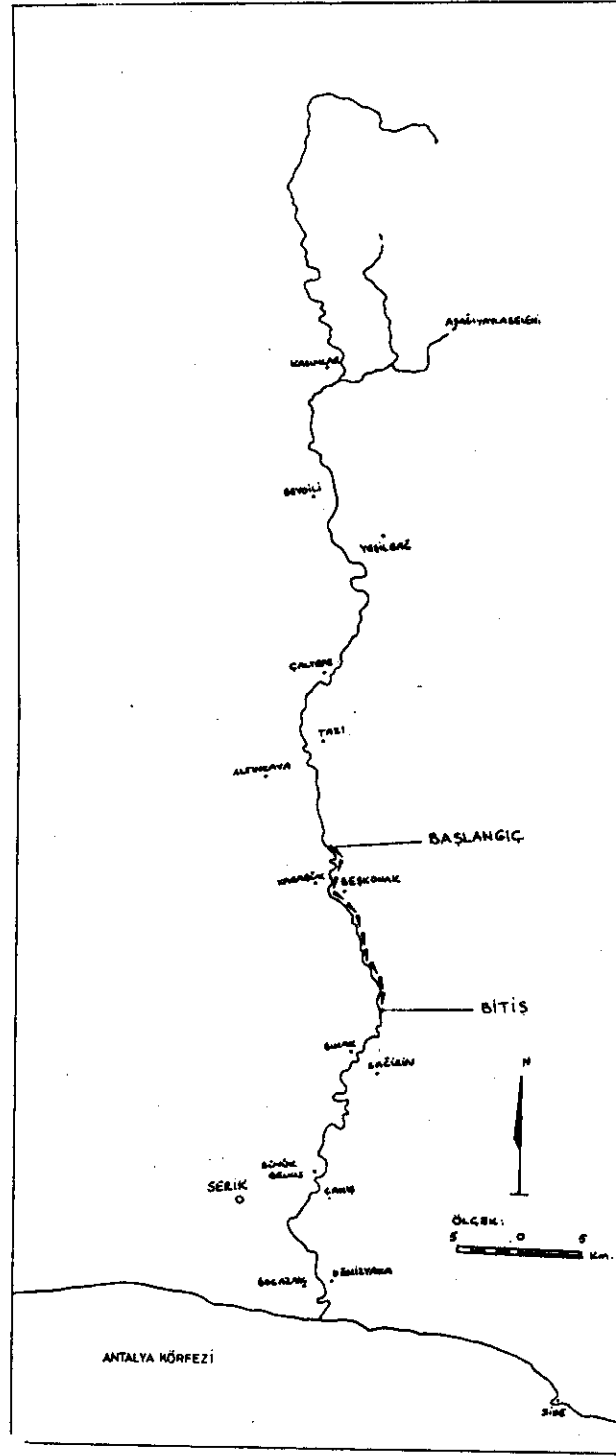
Dışarıdan bakıldığında tehlikeli gibi görünmesine rağmen soğuğa karşı koruyucu elbise (wetsuit), can yeleği, kask ve rehber eşliğinde gerçekleştirilen akarsu sporlarının hiçbir tehlikesi yoktur. Bot devrilsen bile can yeleği sayesinde su yüzeyinde kalınır. Paniğe kapılmadan etraftaki kayalara dikkat ederek sırt üstü yüzerek kıyıya ulaşmaya çalışmak herhangi bir tehlikeye maruz kalmamak için yeterlidir.

2) Köprüçayın Akarsu Turizmindeki Önemi

Toros dağlarından doğup, doğa harikası kanyon vadilerin içinden geçerek Serik'in doğusundan Akdenize dökülen, Dalaman çayından sonra ikinci uzun akarsudur. Köprüçay aktığı 156 km boyunca çeşitli dere, çaylar ve iki tarafı dik, çıkılması çok güç olan kanyon vadilerdeki yeraltı sularıyla beslenerek Akdenize doğru yol alırken, içinde aktığı vadiyi örten doğal bitki örtüsüyle birlikte meydana getirdiği görüntü görsel açıdan mükemmel manzaralar oluşturmaktadır.

Bu doğal zenginliğin yanısıra nehrin batısındaki dağlık arazide bulunan ve Köprülü Kanyon Milli Parkı sınırları içinde kalan tarihi Selge şehri, nehir kenarındaki kaleler, Roma döneminden kalma köprüler ve tarihi yollar köprülü Kanyon'un doğal güzelliklerini pekiştiren beşeri varlıklar olarak akarsuyun öneminin artmasına sebep olurlar. 36000 hektarlık bir alana sahip olan Milli Park ülkemizdeki en büyük Akdeniz selvisi ormanına sahip olup, kızılçam, karaçam, sedir, göknar, meşe çeşitleri ve yabancı zeytinliklerle yaban hayatı bakımından da zengindir. Yaban keçisi, yaban domuzu, alageyik, ayı, kurt, tilki, tavşan ve kuş türleri fauna hayatını çeşitlendirirken, nehir sularında alabalık ve kefal yaşamaktadır.

Köprüçay günümüzde akarsu sporlarının en yoğun olarak uygulanan akar-

Şekil: 2- Köprüçay Rafting Güzergahı.
 Figure: 2- Rafting Route of Köprüçay

sularından biridir. Bunun sebepleri arasında Antalya gibi ülkemizin de çok önemli bir turizm merkezine yakın olması yanısıra sahip olduğu doğal ve tarihi çekicilikler bulunur.

Çaydaki rafting güzergahı tarihi Roma köprüsünün (Olukköprü) 100 m. kadar güneyinde, suyun nisbeten durgun olduğu nehrin cep yaptığı alanda başlar. Zorluk derecesi 3 olan yaklaşık 11-12 km'lik güzergah Beşkonak'ın güneyindeki Beton Köprüye varıldığında bitirilir.

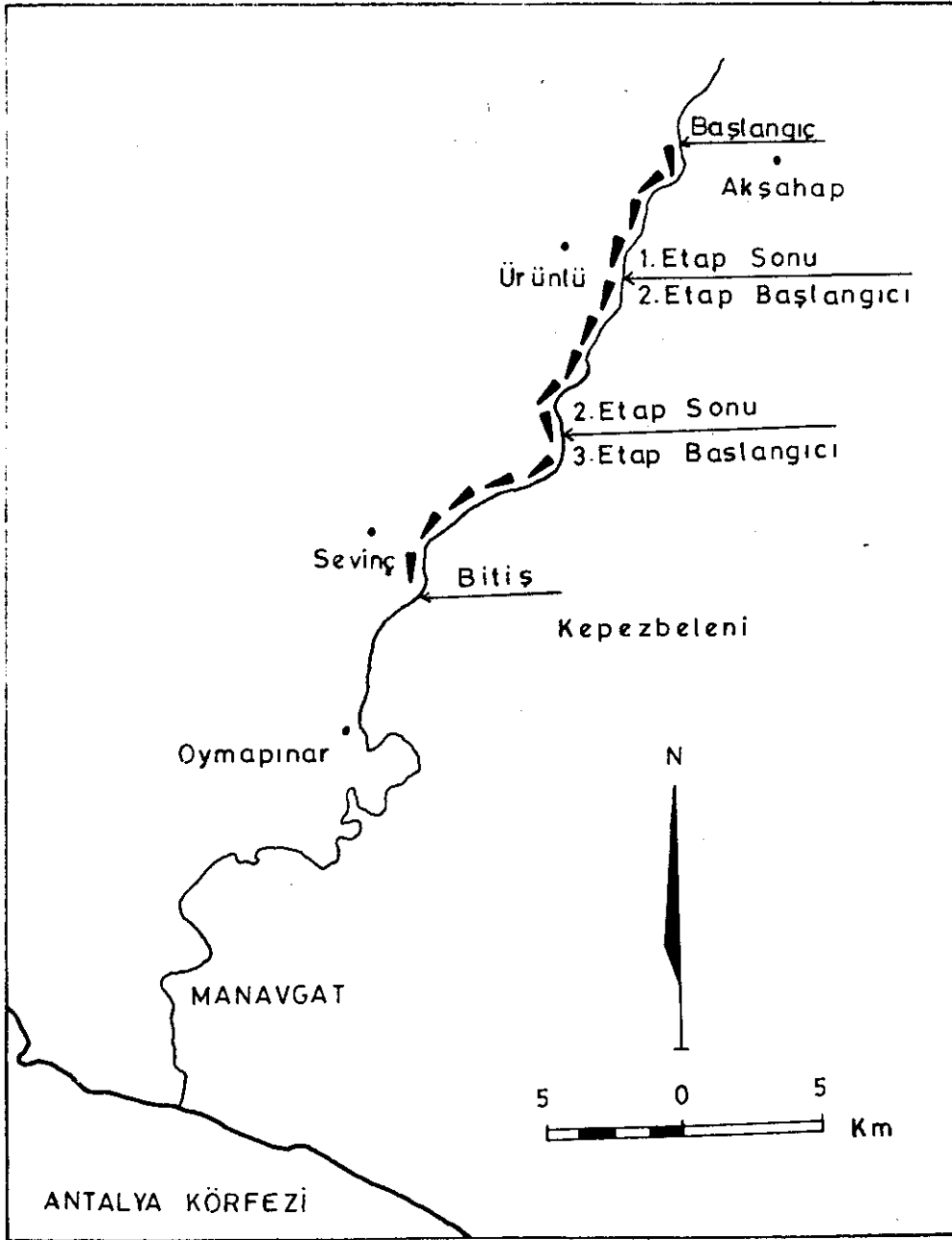
Tura başlanmadan önce raftçılara güzergah, nehir, raft malzemeleri ile ilk yardım hakkında bilgi verilir. Yarım saat kadar süren bir brifingten sonra başlangıç noktasında suya bırakılan botlarla acemilere botun nasıl idare edileceğinin öğretilmesi amacıyla suyun akış yönünün aksine Oluk köprüye kadar gidilir. Daha sonra normal parkura başlanır ve oluk köprü'nün hemen altında bulunan ilk çağlayan geçildikten sonra 2-3 zorluk derecesindeki yerler aşılarak güzergaha devam edilir. 12 km'lik güzergah boyunca biri yemek diğeri çay molası olmak üzere iki dinlenme noktası vardır. Bunlardan birincisi başlangıçtan 4-5 km sonradır ve bu yemek molasıdır. İkinci mola raftçıların isteğine göre verilir. Parkur boyunca sıkça karşılaşılan çağlayanlar ve rapidler çok güzel manzaralar oluştururken her bir çağlayandan sonra biraz daha akış hızı yavaşlayan akarsu belli noktalarda body raft'a izin verir. Suyun sığlaştığı bir yerde botlar kıyıya yanaştırılarak bağlanır ve raftçılar karaya çıkıp, suyun akış yönünün aksi istikamette 100-200 m. kadar karadan yürüyerek kendilerini suya bırakırlar. Botların bulunduğu noktaya kadar bazen yüzerek bazen suyun akıntısıyla gelen raftçılar tekrar botlarına binerek, parkuru tamamlamak üzere yollarına devam ederler. İşte bu olaya body raft denir. Raftçıların hem serinlemesine hem de eğlenmesine olanak tanıyan bu uygulama şekli raftinge ayrı bir neşe kattığından raftçılar tarafından benimsenmektedir.

Sabah saat 11.00'da başlayan Köprüçay rafting güzergahı öğleden sonra 16.00-17.00 saatleri arasında Beşkonak'ın hemen güneyinde sonuçlanır. Bitiş yerinden itibaren nehir tekrar çok dar bir konyona girdiğinden parkur daha fazla uzatılmaz.

Köprüçay ırmağı ve vadisinin turizm değerlerini meydana getiren bozulmamış doğası, tarihi ve kültürel kalıntıları ve rafting imkanlarıyla sınırlı kalmayıp, yakın çevresinin zengin arkeolojik ve jeomorfolojik varlığıyla desteklenmektedir. Aspendos, Perge, Termesos gibi antik kentler, kurşunlu ve düden şelaleri yanısıra, Karain, peynir deliği, küçük ve büyük dipsiz mağaraları gibi tarihi, kültürel ve jeomorfolojik zenginliklerin bulunması Köprüçay'ın turistik öneminin artmasına zemin hazırlamaktadır.

3) Manavgat Çayının Turizm Potansiyeli

Batı Torosların doğu yamaçlarından doğan Manavgat çayı ovaya girmeden önce sert konglomera tabakalarının üzerinden geçip Manavgat şelalesini meydana getirdikten sonra Akdenize ulaşır. Bahar aylarında suyu boşalan ve içinde aktığı vadinin yeraltı sularıyla beslenen çayın hızı oymapınar barajıyla kesilir.

Şekil: 3- Manavgat Çayı Rafting Güzergahı.
Figure: 3- Rafting Route of Manavgat River.

Çayın üst kısımlarına ulaşım Manavgat-Alanya karayolunun yaklaşık 10 km'sinde kuzeye dönülüp, Akseki yönüne devamla varılır. Akseki'ye 4 km kala ibradı istikametine dönülerek 11 km'de Şahap köprüsüne ulaşılır. Bu saha akarsu sporlarının başlama noktasıdır.

Manavgat çayındaki rafting güzergahı Şahap köprüyle Sevinç köyü arasında 19 km boyunca üç ayrı bölümden meydana gelmektedir. Manavgat çayında rafting ancak bu suda daha önce rafting yapmış olanlar veya suyu çok iyi tanıyan rehberler eşliğinde yapılmaktadır. Parkur boyunca yer yer iki tarafı dik, tırmanılması hemen hemen imkansız olan kanyon vadiden akan su amatör raftçılar için tehlikeli olabilir.

1. Etap: Şahap köprüsüyle Altınbeşik mağarası arasında yer alan kanyon'dan ibarettir. Kanyona girildikten hemen sonra "Yedipınar" olarak isimlendirilen yeraltı sularını bünyesine katan akarsuyun akışı daha hızlı ve coşkulu bir hal almaktadır. Bu su raftçılar için bir zevk kaynağı durumundadır. İkinci etap kanyona girmek istemeyenler Altınbeşik mağarası civarında turlarını tamamlarlar.

2. Etap: Altınbeşik mağarasından sonra artık ikinci kanyon vadiye girilir ve bu kanyon Sinanhoca köyüne kadar devam eder. Sinanhoca köyüne gelmeden önce kanyonun bitimine doğru kanyondaki en zor çağlayanlardan biri yer alır. Su, büyük bir kayanın üstünden, altından ve her iki yanından geçerek akışını sürdürdüğü bu kısım, raftçıların sudan çıkarak kıyıda yürüyüp, kayayı geçtikten sonra yeniden rafta devam etmelerini gerektirir. Zaten kanyon bitiminde akarsu vadisi genişlemekte ve ikinci aşama sona ermektedir.

3. Etap: Sinanhoca köyü civarında biten ikinci kanyondan sonra biraz genişleyen vadi tekrar daralıp, dikleşen kanyondan akışını sürdüren su, Sevinç köyü civarında kanyon vadiden çıkar ve Şahap köprüsünden itibaren devam eden güzergah tamamlanmış olur.

Manavgat çayı bu üç kanyon vadi içinden akışını sürdürürken 3-4 ve 5 zorluk derecesindeki çağlayanlar bazen de şelalelerden geçmektedir. Çağlayanların uğultusu duyulduğunda botun kıyıya yanaşıp, uygun geçiş noktasını saptaması önemlidir. Eğer geçilemeyeceğine kanaat getirilirse çağlayanın karadan dolaşılıp geçilmesine yarar vardır.

Çağlayanlar arasında Manavgat çayının hızı azaldığından raftçılar çevreyi izleme olanağına sahip olurlar. Kanyon vadi o kadar diktir ki, öğle saatlerinin sınırlı bir bölümünde güneş botlardan görülürken diğer zamanlardan güneş ışınları Manavgat çayına düşmezler.

Bazı dönemlerde rafting başlangıç noktası olan Şahap köprüsünde suyun debisi bu sporu yapmak için yetersiz kalabilmektedir. Bu durumda güzergaha Altınbeşik mağarası yakınlarından başlanabilir.

Manavgat çayı akarsu sporları bakımından önemliyse de çevresinin turizm

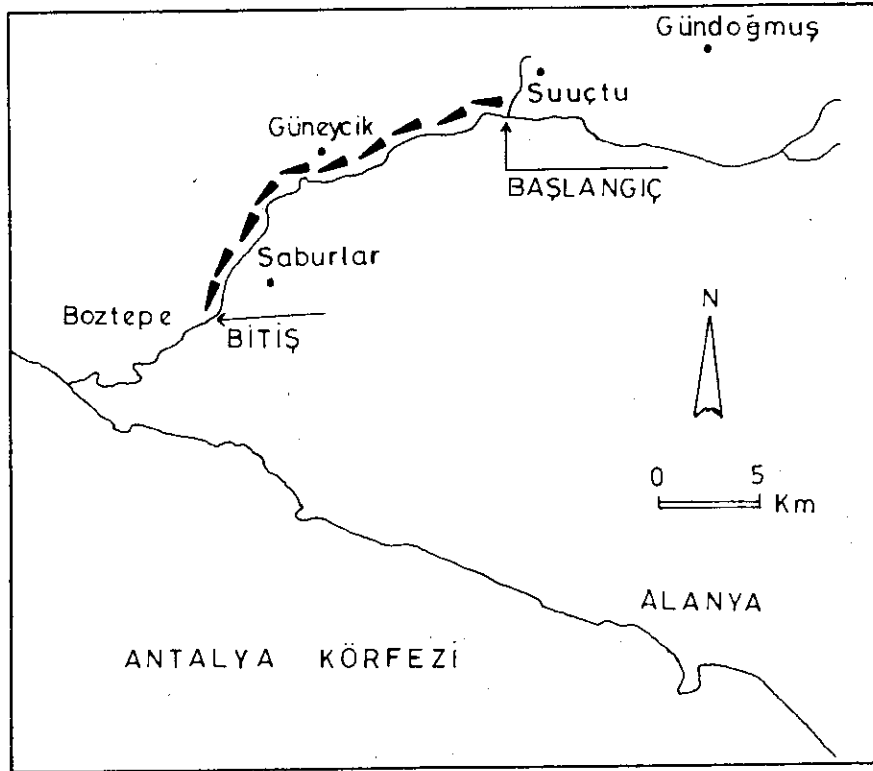
çekicilikleri de dikkatten uzak tutulamaz. Örneğin Altınbeşik mağarası sahip olduğu ilginç jeomorfolojik oluşumlarıyla speleogların olduğu kadar turistlerin de ilgisi çekerken, İbradınin eski mimari dokuyu yaşatan evleri, Manavgat şelalesi, İbradı yaylaları ve Side antik kentinin varlığı Manavgat ve çevresinin turizm potansiyelini meydana getiren zenginlikleri oluşturmaktadır.

4) Alaraçayı'nın Turizm imkanları

Alanya ile Manavgat ilçelerinin sınırını oluşturan Alaraçay gerek içinde aktığı vadinin doğal güzelliği gerek akarsu sporlarına uygun olmasının yanısıra Selçuklu döneminden kalma Alara hanıyla, doğal ve tarihi zenginlikleriyle turizm sektöründeki yerini almaya çalışmaktadır.

Rafting güzergahı Alaraçay'ın denize döküldüğü yerden yaklaşık 30 km. içerisindeki Güzelbay köyü yakınlarından başlayıp 22 km. kadar devam ettikten sonra Alarahan önünde bitmektedir.

Alaraçay'ın ortalama zorluk derecesi 3-3,5 civarında olup, zaman zaman

Şekil: 4- Alaraçay Rafting Güzergahı.
Figure: 4- Rafting Route of Alaraçay

zorluk derecesi 5'e kadar çıkarken, bu gibi tehlikeli noktalardan amatör raftçıların geçişine izin verilmez. Güzergahın başlangıç noktasında, vadi yamaçları suyun akış yönüne göre sağ taraf dik iken sol vadi yamaçları nisbeten tatlı eğimlidir. Başlangıçtan 4 km. kadar aşağıda Kalecik köyü önlerinde bu kez sol yamaçlarda dikleşen vadi daralır. Ancak Kalecik köyü geçildikten sonra çayın her iki yamacı da çok dik olmaktan kurtulur ve turlarda 4-5 km boyunca vadi yamaçlarının eğimi % 50-60 civarında değişir. Güneycik köyü önlerindeyse çayın vadisi her iki yamaçta birden çok dikleşir fakat bu durum uzun sürmez. Güneycik ve Aydınlı köyleri arasındaki irtibatı sağlayan Ali Köprüsü geçildikten sonra öğle yemeği molası veren raftçılar zaman zaman daralıp genişleyen vadi içindeki parkurlarında rapidler ve küçük şelaleler içinde yollarına devam ederler.

Güzergahın bitimine 3 km. kala çay, son derece dar ve dik olan Öküzbüğü boğazına girer ki, burası en tehlikeli noktalardan biridir. Bu zorlu etap da aşıldıktan sonra tur Alarahan önlerinde tamamlanıp, Alarahanın gezilmesiyle son bulur.

Alarahan, Alaraçayı'nın denizden 9 km. kuzeyinde 2000 km²'lik bir alana tamamen kesme taşlardan ve Sultan Alaaddin Keykubat tarafından 1232 yılında yapılmış bir kervansaraydır.

5) Dimçayı'nın Turizm Potansiyeli

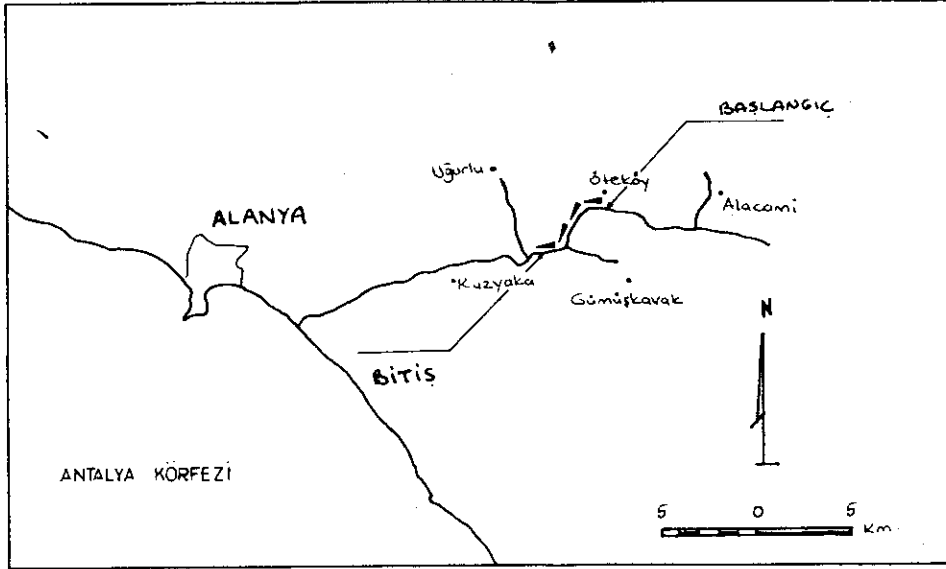
Alanya-Gazipaşa karayolunun 5. km'sinden denize dökülen çay ilk kaynaklarını Cebireis dağının (1643 m.) kuzeydoğusundan alır.

Yemyeşil bir ormanlık sahadan akan çayın içinde bulunduğu doğal ortamın güzelliği ve Alanya gibi bir turistik merkeze yakınlığı Dimçayın önemini artırırken, sahilten itibaren içeriye doğru 5 km'lik bir mesafede dimçayın kenarlarında yapılmış ve yapılacak olan 36 tane restaurant'ın varlığı çarpıcıdır.

Çok fazla su taşımayan ve özellikle de yaz aylarında suyu daha da azalan çay, rafting için pek uygun olmamasına rağmen yine de bu sporun uygulanmasına olanak tanır. Ancak su seviyesinin yüksek olmaması 7-8 hafta boyunca 4-6 kişilik botların kullanılmasına izin vermezken, iki kişilik kanolar ve kayıklar en sık kullanılanlardır.

Antalya bölümünün doğal imkanlarının turizm amaçlı değerlendirilmesinde çok yeni bir faaliyet olmasına rağmen rafting diğer aktif turizm şekillerinin önüne geçmiş ve aktif turizm şekillerinin liderliğini yapmaktadır.

Bugünkü uygulanan şekliyle rafting turistlerin güven içinde eğlenceli ve farklı bir gün geçirmelerine sebep olmaktadır. Bir örnek vermek gerekirse, yalnızca Köprüçay'ı üzerinde 7-8 rafting firması faaliyet göstermekte ve kapasitelerinin % 50'siyle çalışmaktadırlar. En büyüğünün günlük kapasitesi 200 kişiyken, en küçüğü de 50 kişi/gün kapasiteyle çalışmaktadır. Yılda tahminen 20 bin kişi Köprüçay'da rafting yapmaktadır. Kişi başına alınan tur ücreti 90 DM olduğuna

Şekil: 5- Dim Çayı Rafting Güzergahı.
Figure: 5- Rafting Route of Dimçayı.

göre yıllık 1.800.000 Marklık bir para piyasaya girmektedir ki, bu sadece bölümdeki bir akarsudan elde edilen miktardır.

Yapılmakta olan akarsu sporları, içinde bulunduğu bazı sıkıntılar öncelikle ele alınıp, giderilmelidir. Örneğin rafting organizasyonları yapmak isteyen bir firma muhatap olacağı resmi makam bulamamaktadır. Diğer bir problem de firmaları ve kullandıkları malzemenin kalitesini, rehberlerin yeterliliğini kontrol edecek herhangi bir yetkili mercinin olmaması, isteyen istediği akarsuda tur düzenleyebilmesidir. Şimdilik firmalar bu olayı oto kontrol ile yürütmektedirler ancak yakın gelecekte bu konuda bazı problemlerin doğması beklenebilir.

Rafting'de diğer önemli bir nokta da raftçılarla ilgilidir. Dünyadaki benzer uygulamalara katılan bütün raftçıların birer "lisansı" vardır. Lisans, sahibinin rafting sporu yapmaya yeterli olduğunu gösteren bir belge olup, ülkemizde de bu uygulamaya geçilmesi diğer önemli bir olaydır.

Rafting çalışmalarının organize edilip, firmalar ve kullandıkları malzemeyle, rehberlerin ve raftçıların yeterliliklerini kontrol edecek bir yapılaşma sürecine girilmesi bu turizm şeklinin gelişmesine önemli katkılar sağlayabilecektir.

